

Studiefinanciering – Invoeren renteplafond van 2,5 procent voor alle (oud-)studenten.

Maatregel

Deze maatregel geldt voor alle studenten met een studieschuld. Het plafond geldt voor alle studenten voor wie een nieuw termijn van de rente ingaat. Bij studenten die nog studiefinanciering ontvangen wordt jaarlijks de rente aangepast. Bij oud-studenten wijzigt de rente elke 5 jaar. Ter illustratie; de maatregel treedt in 2026 in werking. Cohorten die dan in 2024 een nieuwe rentepercentage hebben vastgesteld gekregen voor 5 jaar, krijgen dan vanaf 2029 het een rentepercentage onder het plafond over hun studielening.

Budgettaire effect

- Structurele kosten renteplafond van 2,5 procent: € 350,0 miljoen (prijspeil 2023).
- De kosten vangen in het 1^e jaar van invoering aan.
- De kosten zijn 5 jaar na invoering structureel.
- De kosten worden gevormd door de lagere renteopbrengsten op studieleningen.

Toelichting

Algemeen

In dit fiche worden de effecten toegelicht van de maatregel om de rente van studenten op hun studieschulden te maximeren op een bepaald percentage. Bij studenten die nog studiefinanciering ontvangen wordt jaarlijks de rente aangepast. Bij oud-studenten wijzigt de rente elke 5 jaar.

Het is zeer lastig om de kosten van deze maatregel te kwantificeren. Ten eerste omdat het moeilijk is een inschatting te maken welk effect deze maatregel heeft op het leen- en aflossingsgedrag van studenten. Ten tweede, in de structurele situatie lossen alle studenten af onder het 35-jaarsregime. Op dit moment hebben we weinig zicht op het verloop van aflossingen onder dit regime, omdat de eerste groep onder dit regime pas net begonnen is met aflossen. Ten derde maken we voor de inschatting van de lange termijn rente gebruik van het cijfer van het CPB. Dit cijfer is uit 2013 dus ook daar zit onzekerheid in.

Budgettaire: het invoeren van een renteplafond van 2,5 procent vereist een structurele ophoging van de huidige OCW-begroting in de vorm van lagere renteontvangsten van circa € 230 miljoen structureel. Na deze eenmalige structurele verhoging zullen schommelingen boven het plafond in de rente op de markt niet meer leiden tot mee- of tegenvallers op de OCW-begroting; de rente op studieschulden staat dan deels los van de rente op de markt. Wel zal een renteplafond de volatiliteit van de Rijksbegroting vergroten. De rentekosten die de overheid betaalt en de rente die bij de studenten in rekening wordt gebracht kunnen over tijd uit de pas gaan lopen. In tijden van hoge rentes, heeft dit nadelige financiële gevolgen voor de overheidsfinanciën waardoor het EMU-saldo verslechtert. Hierdoor zouden de volgende kabinetten minder budgettaire ruimte hebben voor andere maatschappelijke opgaven. Bovendien zal dit om meer budget vragen juist in periodes dat de rente hoog is en wanneer er tevens veel druk op de overheidsfinanciën zou komen. Het is lastig te voorspellen hoe de rente op staatsleningen zich gaat ontwikkelen. De rente is onder andere afhankelijk van marktontwikkelingen. De rentekosten die de overheid betaalt over studielening, gaan bij hoge rentestanden behoorlijk oplopen. Afhankelijk van de rentontwikkeling heeft deze maatregel zeer nadelige financiële gevolgen voor de overheid.

Doeltreffendheid en doelmatigheid

Een rentemaatregel kent in algemene zin een aantal bezwaren:

- De rentemaatregel helpt enkel hoogopgeleide oud-studenten met een studieschuld. Hierbij profiteren voornamelijk oud-studenten met voldoende inkomen.
- Een verlaging van de rente komt enkel ten goede aan (oud-)studenten die (nog) een lening hebben bij DUO. Studenten die dezelfde basisbeurs hebben misgelopen maar geen of een kleine lening hebben bij DUO, door bijvoorbeeld door te werken tijdens de studie, of de studieschuld te reeds hebben afbetaald, profiteren niet of minder van een verlaging van de rente.
- Studenten met lagere inkomens en een studieschuld vallen onder de draagkrachtregeling en profiteren niet/of minder van een rentemaatregel. Deze maatregel werkt daardoor denivellerend.

Een renteplafond biedt meer zekerheid in de maandelijkse terugbetalingen voor oud-studenten. Het voordeel van een renteplafond t.o.v. een vast rentepercentage is dat studenten profiteren van de lage rentestanden maar voordeel hebben wanneer de rente boven het plafond piekt. De maatregel is daarmee doeltreffend als het gaat om zekerheid van kosten bieden. Het nadeel van een renteplafond is dat de rente niet altijd zal aansluiten bij de actualiteit wanneer de rente hoog staat. Dit kan zorgen voor ongewenst leengedrag (de student kan extra lenen om dit bij een hogere spaarrente weg te zetten op de bank en er dus geld aan verdienen).

Uitvoerbaarheid

Een renteplafond invoeren is eenvoudig uitvoerbaar voor DUO, het betreft hier een aanpassing van een norm die jaarlijks kan worden aangepast. Daarbij wordt ervan uitgegaan dat het renteplafond niet met terugwerkende kracht zal worden ingevoerd en niet ineens voor alle debiteuren in de terugbetaling fase zal worden ingevoerd, maar alleen dan wanneer de betreffende debiteur na vijf jaar weer een rentesprong maakt (rentevaste periode). Voor studenten met een toekenning is dit een jaarlijks proces.

Overige opmerkingen; bv. wetstechnische aspecten en overige risico's

Invoering van een renteplafond vergt een wetswijziging. Dit duurt gemiddeld 2 jaar. Een rentewijziging dient per 1 januari in werking te treden.